

Acte d'agraïment al doctor Joan Vilà i Valentí per la seva tasca com a delegat de l'IEC a la Societat Catalana de Geografia

Paraules del president de la SCG

Benvolgut president de l'IEC, Joandomènec Ros; Dr. Joan Vilà i Valentí; Maria Marta Vilà; membres de la Societat Catalana de Geografia, amigues i amics,

Aquest acte d'agraïment al doctor i professor Joan Vilà, no vol pas ser un acte llarg i plegat de parlaments en lloança de la tasca efectuada pel nostre antic professor, sinó que pretén ser un acte senzill entre amics i amigues. Un petit homenatge al membre de l'Institut d'Estudis Catalans, al soci d'honor de la Societat Catalana de Geografia, i que des de l'any 2002 fins a l'any passat va ser el delegat de l'Institut a la seva filial geogràfica.

Joan Vilà va ser nomenat delegat com a conseqüència de la mort de Marc-Aureli Vila i Comaposada, el fill de Pau Vila, que l'exercia amb anterioritat; i ha servit en aquest encàrrec fins a l'any passat en que va demanar de ser substituït. Una petició que va aprovar el plenari de l'IEC, i enguany s'ha elegit per a succeir-lo al consoci Oriol Nel·lo.

Han estat quinze anys, en què el doctor Vilà ha desenvolupat aquest càrrec, demostrant sempre la seva voluntat d'aconsellar-nos i ajudar-nos. Els meus

Fotos: IEC

Joan Vilà i Valentí, Joandomènec Ros (president de l'IEC) i Josep Oliveras

antecessors en la presidència, la Maria Dolors Garcia Ramon i en Francesc Nadal, n'han deixat constància, i tant jo mateix, com els demés membres de la Junta, ho podem corroborar.

No es tracta, en aquests moments, de fer referència a la llarga trajectòria del doctor Vilà com a geògraf. No parlaré pas de les seves primeres contribucions a la Societat Catalana de Geografia, quan aquesta es trobava a “les catacumbes”, segons expressió de Josep Iglésies i s'havia de reunir gairebé clandestinament a casa del matrimoni Iglésies-Fontseré al passatge Permanyer. A l'any 1949 parlava a l'esmentat lloc dels “Trets geogràfics de l'agricultura mediterrània”, dos anys més tard de la “Geografia urbana de la ciutat de Manresa”, i el 1955 tornat de la seva estada a Bordeus on havia rebut el mestratge de Louis Papy, parla de “Les landes de Gascunya”.

Tampoc m'he de referir al professor Vilà i a la seva tasca com a catedràtic de la Universitat de Múrcia, del seu retorn a Barcelona l'any 1965 i de la fundació del departament de Geografia l'any següent, del qual en va ser director al llarg de vint anys. Uns anys dedicats entre altres activitats a crear la llicenciatura en Geografia i dirigir nombroses tesis doctorals, al mateix temps que es responsabilitzava de la delegació de l'Institut Juan Sebastian Elcano del CSIC, de tasques editorials i de la vice-presidència de la Unió Geogràfica Internacional. Unes activitats que el mantenien una mica apartat dels actes que en aquella època portava a terme la Societat Catalana de Geografia. Però a partir del 1990 en què és elegit membre numerari de l'Institut d'Estudis Catalans, el doctor Vilà es torna a implicar més en les nostres actuacions, cosa que el portarà a l'any 2002 a acceptar el càrrec de delegat de l'Institut a la seva filial.

És sobre aquesta tasca de delegat que en aquest petit discurs em voldria centrar, per mostrar-li l'agraïment pel temps que ens ha dedicat i els consells prodigats, a més a més de formar part del consell científic de la nostra revista *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*.

La meua experiència del doctor Vilà com a delegat és que va venir a la majoria de les nostres reunions de junta i en molts altres actes que la Societat va realitzar. El professor Vilà, arribava sempre puntual als actes o reunions. Sempre amb la seva amabilitat i educació saludava als presents i s'asseia al lloc corresponent. A les reunions escoltava amb molta atenció, mirant als diferents interlocutors amb aquella mirada específica de Joan Vilà. Ulls petits, però mirada àmplia i profunda, de gran angular amb zoom, una mirada plena de curiositat. Alguns cops se li escava un lleuger somriure.

A vegades, en plena reunió, es permetia fer algun suggeriment, donar algun consell. Cosa que solia iniciar dient: “A propòsit de...”; “Han pensat en...”; “Potser seria convenient que...”. El doctor Vilà insinuava, suggeria, apuntava. Alguna altre vegada s'esplaiava amb alguna anècdota fruit de la seva llarga experiència docent i humana que estava més o menys relacionada amb el tema que es tractava, anècdota que per ser ben real algun dels presents ja coneixia.

Més d'un cop m'havia dit que li agradava molt assistir a les nostres reunions

perquè això li permetia estar al corrent de fets relacionats amb la Geografia i de persones que coneixia. Li permetia estar en contacte amb gent més jove i això el rejoventia.

El doctor Vilà deixava fer, no interferia en res. Continuava amb el seu tarannà de sempre: liberal, demòcrata, català, moderat. Format en els anys durs de la guerra i la post-guerra, fill d'un mestre molt estimat a la seva vila de Sallent, net de pagesos i forners, va preferir la Geografia a la Història, perquè la primera el feia estar molt més a prop de la realitat.

La Societat Catalana de Geografia li dona les gràcies per haver-nos acompanyat i aconsellat al llarg de tots aquests anys. El professor Vilà és un savi, i deien els antics que no tots els savis tenen llarga vida, però els que ho aconsegueixen no solament són savis, sinó que són sapientíssims. Ell ho ha aconseguit.

Joan Vilà ha fet de la Geografia la seva professió, creu en aquesta disciplina i per això ha proclamat sempre la seva fe en ella i també l'esperança en el seu progrés científic. Una adhesió fonamentada en les possibilitats de poder explicar i fer entendre molts dels fenòmens que passen en aquest món. Del treball n'ha fet un goig, ha sembrat molt i ha tingut bones collites, perquè com diuen a pagès: "Poc cull qui poc sembra" i "Tal sembraràs, tal colliràs".

El nostre antic delegat ha tingut una gran curiositat pel que passava a la nostra terra, fos la península Ibèrica o el Bages, les carrerades per on els ramaders feien la transhumància, o l'aigua que els industrials sabien aprofitar com a recurs energètic. Ha ensenyat Geografia i maneres de fer a molts dels que estem en aquesta sala. Ha ensenyat i ha après dels que abans havia ensenyat. Ha posat molta il·lusió en el que feia, i ha intentat sempre fer-ho amb el contingut i el to més adequat.

Per tot això i per moltíssimes coses més, la Societat Catalana de Geografia i la seva Junta li vol mostrar el seu agraïment pel seu ajut i per la seva tasca d'enllaç entre l'Institut i nosaltres. Com a record li volem regalar aquesta placa que porta els segells de les quatre barres de l'Institut i del nostre dofí, i que diu:

"Al doctor i professor Joan Vilà i Valentí en senyal d'agraïment per la dedicació que com a delegat de l'Institut d'Estudis Catalans ha tingut vers la nostra Societat (2002-

2017) i com a membre del Consell Científic de la revista *Treballs de la Societat Catalana de Geografia*. Barcelona 15 de juny de 2017.

I una mica més avall la frase de Plini el Vell a la seva Història Natural: “Est natura hominum novitatis avida”. Una frase que traduïm per “la naturalesa humana és àvida de novetats”, escrita pel naturalista i geògraf que per apropar massa la seva nau a la costa napolitana per observar l'erupció del Vesuvi, un núvol tòxic li segà la vida. Avideses de novetats, curiositat del geògraf, que com expressava el personatge del professor Paganel a la novel·la de Juli Verne *Els fills del capità Grant*, “tot és curiós als ulls del geògraf”, una curiositat que el nostre homenatjat comparteix plenament.

Res més, doctor Vilà, cuideu-vos el màxim possible, l'edat als vostres 92 anys, no us permeten trespasar entre conglomerats montserratins, ni seguir el camí de les fàbriques sallentines (encara que ell preferia més anar a la biblioteca municipal per festejar amb la que després seria la seva esposa), però encara que ja no sigueu el nostre delegat, nosaltres continuarem recordant-vos amb molta estima pel treball fet i els fruits que han sorgit de la llavor que al llarg del temps heu sembrat.

Moltes gràcies!

Josep Oliveras i Samitier

President de la Societat Catalana de Geografia

Entrevista a Joan Vilà-Valentí realitzada per Anne Buttimer, el 1984

Va ser publicada amb el títol “Joan Vilà i Valentí: la Geografia a Catalunya els darrers trenta anys” dins el llibre:

M. Dolors GARCIA RAMON: Joan NOGUÉ i FONT; Abel ALBET i MAS (1992). *La práctica de la Geografía en España*. Vilassar de Mar: Oikos-tau, p. 93-102.

Incloem la nota biogràfica prèvia i la selecció bibliogràfica final.

Va néixer a Sallent (Barcelona) el març de 1925. Es va llicenciar en Història per la Universitat de Barcelona i es va doctorar en les universitats de Bordeus i de Madrid (1956). Catedràtic de Geografia de la Universitat de Múrcia (1958-65) i de la Universitat de Barcelona a partir de 1965. Fundador del Departament de Geografia de la Universitat de Barcelona, del qual va ser director durant vint anys. Va ser, també, director de l'Institut de Geografia del CSIC a Barcelona. És autor de nombroses publicacions de Geografia agrària i regional i de metodologia, història i teoria de la Geografia. Fundador i director, fins ara, de la *Revista de Geografia* de la Universitat de Barcelona. Va ser vicepresident de la Unió Geogràfica Internacional (1980-88) i és membre del comitè espanyol de la UGI i de la Real Sociedad Geográfica de Madrid, des del 1988. És soci corresponent de les societats de Geografia de Mèxic, Roma i d'honor de la de París, així com acadèmic de la Reial Acadèmia de Bones Lletres i de la Reial Acadèmia de Ciències i Arts (Barcelona). És, a més, membre de l'Institut d'Estudis Catalans.

Aquesta entrevista va ser realitzada per Anne Buttimer l'agost del 1984 a Ginebra, en el marc d'un col·loqui internacional sobre història del pensament geogràfic. Ha estat traduïda de l'original francès per Anna Ribas, del Departament de Geografia de la Universitat de Girona.¹

* * *

Tot aprofitant l'oportunitat que ens ofereix aquest simposi de Geografia que se celebra a Ginebra, ens entrevistem amb el professor Joan Vilà Valentí, director de la secció de Geografia de la Universitat de Barcelona i vicepresident de la UGI (Unió Geogràfica Internacional) i del Comitè Nacional Espanyol de Geografia.

---

1. Jesús Burgueño l'ha traduït al català, amb revisió d'Enric Bertran. Podeu veure la gravació de l'entrevista en YouTube: https://www.youtube.com/watch?v=bbbWbqCib_4 La SCG agraeix els responsables de l'edició en castellà les facilitats donades per a la publicació d'aquesta versió catalana.

Per començar m'agradaria que ens parlés una mica de la seva formació com a geògraf.

Sense cap mena de dubte el meu interès per la Geografia neix amb la necessitat que sentia de conèixer el meu propi país. Una manera d'aconseguir-ho era, en part, a través de l'excursionisme. L'excursionisme a Catalunya va ser un moviment postromàntic, patriòtic, que tenia com a finalitat conèixer i estimar la regió, i que no podem desvincular de l'important moviment cultural que es coneix amb el nom de Renaixença. L'afany per fer renéixer la llengua i la cultura catalanes –que tan importants havien estat durant l'edat mitjana i fins els segles moderns i, en canvi, abandonades al llarg del XVIII– va despertar també l'interès a recuperar el coneixement del país. El Centre Excursionista de Catalunya, fundat l'any 1876, intentava així formar ciutadans i alhora patriotes, bons coneixedors de la terra i dels habitants. Això em va dur ràpidament a pensar que tots els homes són, en definitiva i a la seva manera, geògrafs. Efectivament, podem parlar, em sembla, d'una geografia individual, per la qual tots els homes, des del seu naixement i al llarg de la seva vida, perceben i interpreten l'espai territorial i d'aquesta manera es converteixen en geògrafs. A la vegada tots som historiadors, perquè necessitem tenir arrels en el passat i, al mateix temps, a la terra. Existeixen, doncs, moltes geografies no científiques, i de la mateixa forma que podem parlar d'una geografia individual o subjectiva, podem també parlar de diferents geografies col·lectives, d'una geografia folklòrica o popular, una geografia mitològica o una geografia llegendària, per exemple.

Tot això va despertar el meu interès per la Geografia i per la Història, i em va animar a entrar a estudiar a la Facultat de Filosofia i Lletres de la Universitat de Barcelona.

De quin any parlem?

Exactament això va passar entre els anys 1942 i 1946. Eren anys difícils, després de la Guerra Civil i en plena II Guerra Mundial, durant els quals el règim polític vigent no afavoria precisament el desenvolupament de Catalunya ni l'expressió de certes idees o sentiments. Vaig compaginar els meus estudis d'Història, en els darrers anys i, posteriorment, amb cursos o seminaris de Geologia i Botànica que realitzaven geòlegs i botànics de la Facultat de Ciències.

Aleshores era director de l'Institut Francès el geògraf francès Pierre Deffontaines. Sense ser un geògraf molt sistemàtic –fet que, juntament amb les seves activitats al marge de la Universitat, el va dur a no tenir deixebles directes–, tenia una sensibilitat i intuïció extraordinàries envers tots els fets geogràfics. Pierre Deffontaines, juntament amb alguns naturistes, com Oriol de Bolòs, Josep Maria Fontboté, Ramon Margalef o Oriol Riba, i historiadors, com Jaume Vicens Vives o Pierre Vilar, per exemple, van influir notablement en la meva formació. Però voldria destacar especialment les orientacions i l'exemple

que vaig rebre de Salvador Llobet i d'una destacada personalitat humana i científica, el geòleg i geògraf Lluís Solé Sabarís.

Anys després em vaig traslladar a Bordeus, on vaig tenir la sort de treballar durant dos anys al costat de Louis Papy, qui em va dirigir el 1953 i 1954, una tesi doctoral de caràcter regional sobre la vall del riu Eyre [Eira], a les Landes.

Va estudiar l'acció humana, mitjançant el gènere de vida, en aquesta tesi?

Evidentment. Al llarg del meu estudi em vaig trobar amb vells pastors, pagesos, pescadors, etc., per la qual cosa va ser molt interessant estudiar el gènere de vida, de la mateixa manera que ja ho havia fet abans, el 1950, en un estudi a las Balears, concretament a Eivissa i Formentera, i que en diversos sentits va constituir la primera anàlisi geogràfica moderna realitzada sobre aquestes illes, especialment la darrera esmentada. També vaig estudiar diversos sectors dels Pirineus catalans i vaig elaborar el primer i únic mapa existent dels camins de transhumància de Catalunya. Per a això vaig acompanyar els pastors d'aquests ramats en diversos recorreguts, des de 1947 fins a 1949. Vaig conèixer amb ells durant els mesos d'estiu, a 2.000-2.500 m d'altura, i també vaig baixar amb ells a les valls a l'octubre. Cada ramat tenia unes 3.000 o 4.000 ovelles i de tres a cinc pastors. El pastor, des del punt de vista del gènere de vida, és un ser extraordinari: viu sol, o pràcticament sol, resol ell mateix tots els problemes (el menjar, les malalties, etc.), construeix petits objectes amb un ganivet, té les seves pròpies idees en relació al món, el cel, la naturalesa, els homes... Xerrar i conèixer amb ell era una cosa realment extraordinària.

La formació geogràfica que vaig rebre a Bordeus va afermar en mi tot allò que fins aleshores m'havia donat l'escola francesa quant a informació, continguts, punts de vista, experiències en l'estudi de la regió, etc. Més tard vaig estar algun temps a París i Estrasburg. A París vaig conèixer Pierre George, amb qui mantinc una estreta relació, i que anys després, en 1963-64, em va encarregar l'elaboració del volum dedicat a la península Ibèrica de la col·lecció "Magellan".

Si no m'erro, Pierre George ha estat sempre molt crític amb la noció de gènere de vida, des d'aquest sentit tradicional.

Efectivament; la influència de Pierre George sobre la meua formació va ser molt important perquè representava una visió diferent de la Geografia. Pierre George donava molta importància als estudis de població i, especialment, a la Geografia econòmica, amb una marcada sensibilitat i valoració dels fets socioeconòmics. Representava un decisiu complement al que jo havia conegut a Barcelona (Solé Sabarís, Llobet, Deffontaines) i a Bordeus (Louis Papy). Una visió, en definitiva, que em semblava notablement nova i avançada i adequada als contextos territorials, socials i socioeconòmics coetanis.

Després vaig anar a Estrasburg, on vaig conèixer Étienne Juillard i Jean Tricart. El primer acabava de publicar la seva tesi doctoral sobre la Baixa Alsàcia. Era una visió diferent del que jo coneixia, barreja d'aspectes populars i tècnics i aspectes acadèmics, i emprant un llenguatge molt ric i exacte. Contràriament, Jean Tricart aleshores treballava en geomorfologia i en estudis ambientals, amb mitjans llavors tan avançats com la fotografia aèria i les tècniques aerofotogramètriques. També vaig estar un cert temps a Tolosa amb el botànic Henri Gaussen, de qui vaig aprendre noves concepcions i mètodes de climatologia i geografia botànica.

Fent balanç d'aquells anys a França, es pot dir, doncs, que el 1953-54 havia rebut la influència directa de geògrafs tan importants com Louis Papy, Pierre George, Jean Tricart i Henri Gaussen, entre altres.

Vaig tornar a Espanya a preparar la meva tesi doctoral a la universitat central de Madrid, l'única on, en aquell temps, es podia presentar una tesi doctoral de Geografia. Inicialment constituïa un treball de Geografia regional tradicional. És important dir-ho així, perquè crec que cal diferenciar entre aquells països que van passar d'una pre-Geografia a una Geografia molt elaborada i sofisticada, d'aquells altres, com és el cas d'Espanya, en què es va passar d'una pre-Geografia a una Geografia regional francesa i, posteriorment, a altres geografies. En aquest sentit, penso que la Geografia espanyola va fer un camí més normal, conforme al propi desenvolupament cultural del país. Vaig triar una regió del centre de Catalunya, la comarca del Bages, amb una de las primeres ciutats catalanes amb una indústria tèxtil moderna, Manresa. Això oferia la possibilitat d'estudiar els gèneres de vida tradicionals alhora que el fenomen d'una autèntica revolució industrial. L'estudi va resultar una barreja d'una visió geogràfica francesa (amb, per exemple, una anàlisi detallada del medi natural) i una visió històrica del canvi socioeconòmic que experimenta una ciutat moderna i certs sectors comarcals a partir de mitjan segle XIX.

En aquells moments, a començament del sisè decenni, la Geografia a Espanya es trobava en un estat inicial. No existien els departaments de Geografia, només hi havia sis o set càtedres (a Madrid, Barcelona, Sevilla, València, Valladolid, Saragossa) i únicament apareixia, des de 1876, una antiga Sociedad Geográfica de Madrid, amb una publicació, el *Boletín de la Sociedad Geográfica de Madrid*. Els grups universitaris realment destacats i actius eren els de Madrid i Saragossa. A part, convé assenyalar l'Instituto de Geografía Juan Sebastián Elcano, a Madrid, amb una bona revista, *Estudios Geográficos*.

El 1958 vaig ser nomenat professor de Geografia a la Universitat de Múrcia. Va ser important la creació d'aquesta càtedra de Geografia perquè era la manera –a la regió murciana– d'atraure estudiants, especialment d'Història, cap a la Geografia. Aquest va ser el cas del geògraf llorquí Horacio Capel, que a partir del seu interès inicial per la Història contemporània, a poc a poc es va anar decantant cap a la Geografia. Voldria recordar també els casos de Luis Miguel Albentosa, Francisco Calvo García-Tornel i Francisco López Bermúdez.

Per a mi, aquesta etapa com a professor a la Universitat de Múrcia va ser realment important. Iniciar una càtedra de Geografia en una universitat em va produir, al mateix temps, il·lusió i un viu sentiment de responsabilitat. D'altra banda, a mi m'interessen molt les qüestions pedagògiques (el meu pare va ser professor d'ensenyament primari i secundari) i sobre això penso que és necessari, quant a la possible repercussió sobre els estudiants, sentir-se abans professor i, immediatament després, professor de Geografia concretament.

Hi havia aleshores molts estudiants de Geografia?

En el curs que es deia comú, i que durava dos anys, hi havia un centenar d'estudiants, dels quals cinquanta pensaven realitzar estudis d'Història, xifra prou gran perquè en resultés un grup de quinze o vint encarats a la Geografia.

Vaig estar a Múrcia set anys, durant els quals vaig ser també director de les publicacions de la universitat. Després de passar una nova oposició a Madrid, el 1965 vaig ser nomenat catedràtic de Geografia a Barcelona. Representava una segona ocasió per a pràcticament iniciar i renovar la Geografia, des de la Universitat. Les meves relacions amb l'estranger, especialment amb França, però també amb Anglaterra, Alemanya i Itàlia, m'havien donat una visió molt ampla sobre la Geografia que sempre vaig mirar de transmetre als meus alumnes.

El 1964 vaig anar al congrés de la UGI que se celebrava a Londres i allà vaig conèixer directament la Geografia teòrica i la Geografia quantitativa, de les quals vaig mirar d'introduir i desenvolupar alguns conceptes i mètodes –conjuntament amb la Geografia tradicional– a la Universitat de Barcelona. Durant tres anys vaig ser degà de la Facultat de Filosofia i Lletres i posteriorment vaig viatjar a Estats Units i Puerto Rico. A Puerto Rico vaig estar un semestre i vaig fer diversos seminaris i conferències sobre la geografia dels països mediterranis i la península Ibèrica, i un curs d'introducció teòrica a la Geografia, sempre des d'un punt de vista bastant personal, atès que aleshores jo era un dels pocs geògrafs espanyols i iberoamericans interessats en aquests temes.

De tornada a Espanya, vaig preparar un extens article, d'unes vuitanta pàgines i amb unes dos-cents-cinquanta referències bibliogràfiques, sobre la Nova Geografia. Aquest article, titulat “¿Una nueva Geografia?” i publicat en dues parts (1971 i 1973) a la *Revista de Geografia* de la Universitat de Barcelona, va ser un dels primers intents d'exposició i sistematització d'aquesta Geografia teòrica que es va fer a Espanya i Iberoamèrica.

Quina reacció va produir aquesta publicació entre els geògrafs espanyols?

Es pot dir que va haver-hi dues menes de reaccions. Mentre entre els geògrafs de la meua generació va suscitar, en general, poc interès, per als estudiants i llicenciats joves va ser, em sembla, estimulador i orientador.

Va ser difícil d'integrar les noves idees al voltant de la Geografia a la tradició geogràfica francesa?

La Geografia que aleshores es feia a Espanya (ara parlem dels anys 1970-1975) s'anava allunyant de la Geografia regional tradicional. La majoria de les tesis doctorals eren estudis especialitzats temàtics (tesis de geomorfologia, climatologia, Geografia urbana, Geografia rural, etc.); en aquestes investigacions, sens dubte, la incorporació de la nova Geografia resultava més fàcil que en les antigues tesis regionals. Com a exemple, es pot citar la tesi de Geografia agrària presentada el 1975 per la professora Maria Dolors Garcia Ramon a la Universitat de Barcelona i que jo mateix vaig dirigir, en la qual es van incorporar els mètodes quantitius i enfocaments teòrics; en realitat succeí que l'autora va aplicar conceptes i mètodes apresos a Estats Units. També entre els joves geògrafs interessats per la Teoria de la Geografia va destacar Horacio Capel, aleshores dedicat especialment a Geografia urbana, i que el 1973 va publicar un significatiu article sobre "la Geografia de la percepció" –es tractava d'un nou enfocament de la investigació geogràfica– en la *Revista de Geografia* de la Universitat de Barcelona.

La situació actual de la Geografia a Espanya es caracteritza per un seguit d'aspectes nous, entre els quals es pot destacar l'existència de diversos grups de treball en diferents temes (Geografia de la població, geomorfologia, climatologia, Geografia agrària, Geografia urbana, etc.) i concepcions (Geografia teòrica o quantitativa, etc.), unes quinze revistes de Geografia, una Asociación de Geógrafos Espanyoles que aplega uns quatre-cents o quatre-cents-cinquanta geògrafs i que fa reunions cada dos anys, relacions amb els geògrafs portuguesos a través de las *Reuniones Ibéricas de Geografia*, etc. Assistim sens dubte a una fase dinàmica de la Geografia espanyola, amb la participació de nombrosos professors i investigadors.

A banda dels geògrafs que s'apleguen al voltant de la Universitat de Barcelona, quins altres grups de geògrafs espanyols són els més destacats?

Sens dubte els geògrafs de sis o set universitats i els dels dos instituts del Consejo Superior de Investigaciones Científicas. A totes les universitats espanyoles hi ha actualment grups de geògrafs, ja sigui a les antigues facultats de Filosofia i Lletres, o bé a les noves facultats de Geografia i Historia. Destaca evidentment el grup o, millor, els grups de geògrafs de Madrid, en dues universitats i en dos instituts del CSIC, amb dues revistes geogràfiques, a més de l'antiga Real Sociedad Geográfica.

S'ha parlat aquí d'una forta influència de les geografies estrangeres, especialment la francesa i l'anglosaxona, sobre la Geografia espanyola. Però, hi ha una Geografia autènticament espanyola? I si hi és, què la caracteritza?

A començaments de segle van ser les geografies alemanya i francesa les que, des de Berlín i París respectivament, van aportar noves idees i metodologies d'estudi. Les altres van ser, en realitat, geografies perifèriques. Quin fou el paper que van assumir aquestes geografies perifèriques? D'entrada, era necessari saber què es feia al centre, ja fos anant-hi a estudiar (calia anar a París o a Berlín, entrar en contacte amb Vidal de La Blache, De Martonne, Demangeon, Ratzel, Peuck, Richthofen, etc.), o bé anar seguint les seves publicacions, per tal de mirar, després, d'adaptar les seves idees al context cultural i social de cada país. D'aquesta manera va néixer una Geografia espanyola, quan es van adaptar les idees estrangeres, especialment de la Geografia francesa i, més tard, l'anglosaxona. La definició de Geografia espanyola (i segurament passi el mateix amb la Geografia italiana o portuguesa, per exemple) només es pot fer inicialment, doncs, des d'aquesta perifèria.

Però també és cert que la definició de Geografia espanyola va estretament relacionada, ja en els decennis cinquè i sisè, a la rellevància i personalitat d'uns quants geògrafs espanyols, com ara Amando Melón i Manuel de Terán, a Madrid, José Manuel Casas Torres, a Saragossa, i Lluís Solé Sabarís, a Barcelona.

Creu que en el futur Madrid, Barcelona o Lisboa poden arribar a protagonitzar el paper que París ha tingut durant tants d'anys en el panorama de la Geografia mundial?

És possible, dins del context ibèric i en part iberoamericà; però no serà la meua generació la que ho faci. Si de cas serà la propera generació la que aconseguirà fer una Geografia amb certa personalitat i originalitat. En aquests moments hem de continuar parlant d'una Geografia espanyola i portuguesa que s'identifica amb els antecedents d'uns quants geògrafs de la fase inicial (com serien Orlando Ribeiro, Manuel de Terán, José Manuel Casas Torres) i la generació posterior que arriba a la seva maduresa en el setè i vuitè decennis.

La generació de geògrafs que en aquests moments té trenta i trenta-cinc anys ha de continuar relacionant-se amb les Geografies estrangeres. Sóc partidari d'un pluralisme i d'un aprofundiment de la Geografia com a via per aconseguir el seu més gran desenvolupament i enriquiment. La relació de la Geografia espanyola amb l'anglosaxona i alemanya, però especialment la francesa i la italiana, en raó a la proximitat geogràfica i cultural existent entre ambdues, pot ser molt important. Recordem que Paul Vidal de La Blache era un geògraf del sud, del Llenguadoc. La cultura és coneixement –un intent de conèixer millor l'embolcall terrestre i els seus habitants–, comprensió, sentiment, sensibilitat i, en definitiva, la Geografia és una faceta més de la cultura d'un poble i d'una època.

Voldria afegir alguna cosa més respecte a la seva concepció, a la seva experiència o a la seva tasca en el camp de la Geografia?

Potser observo en alguns components de la generació actual una certa minva d'entusiasme envers la Geografia. Convé “creure” en la professió que un fa i en la disciplina que un cultiva, com assenyalo sempre que parlo d'alguns professors i investigadors que van ser els meus mestres. Un bon nombre de membres de la meva generació vam tenir la sort de “creure” en les possibilitats intel·lectuals i professionals de la Geografia. Aquesta il·lusió –per descomptat, raonable i raonada– és la que voldria transmetre. Ella explica també els nombrosos camps que la tasca geogràfica pot assumir: en el món universitari, docència i investigació; des de la universitat o a partir d'ella, publicacions i coordinació de publicacions (periòdiques o eventuales, traduccions o originals, per a especialistes o divulgatives); també organització de reunions i congressos. No pot haver-hi tampoc cap dubte sobre les possibilitats aplicades de la Geografia, en nombrosos aspectes, com s'esdevé respecte al medi ambient o a l'ordenació territorial. Finalment, no pot mancar, és clar, el continu esforç d'una millora i una posada al dia de les nostres concepcions i dels nostres mètodes i tècniques.

Moltes gràcies per aquesta introducció a la Geografia espanyola i esperem que els canvis que actualment s'esdevenen en la Geografia espanyola i francesa permetin crear una “nova Geografia” que respongui i s'identifiqui amb aquesta Geografia que vostè defensa i que posseeix gràcies a la seva formació.

Selecció de lectures

- “Formentera. Estudio de Geografía regional”, *Estudios Geográficos*, vol. XI, 1950, p. 389-442.
- “La Vallée moyenne de l'Eyre”, *Revue Géographique des Pyrénées et du Sud-Ouest*, vol. XXVI, 1955, p. 155-175.
- “La agricultura de subsistencia en la República Dominicana”, *Revista de Geografía*, vol. II, 1968, p. 130-158.
- La Península Ibérica*. Barcelona: Ariel, 1968 (traduccions al francès, italià i alemany).
- “Regió de l'Altiplà Central” i “Bages”, dins *Geografia de Catalunya*. Barcelona: Aedos, vol. II, 1968, p. 461-492.
- Campo y ciudad en la Geografía española*. Madrid; Barcelona: Salvat; RTV, 1970 (en col·laboració amb Horacio Capel).
- El món rural a Catalunya*. Barcelona: Curial, 1973. [Reeditat per la Societat Catalana de Geografia, 2010.]
- “¿Una nueva Geografía?”, *Revista de Geografía*, vol. V, 1971, p. 5-38 i vol. VII, 1973, p. 5-57.
- Introducción al estudio teórico de la Geografía. Objetivos, contenidos y enfoques*. Barcelona: Ariel, 1983.
- El conocimiento geográfico de España. Geógrafos y obras geográficas*. Madrid: Síntesis, 1989.